

RAPORT

privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător al Inspectoratului de Stat al Muncii pentru anul 2023

În conformitate cu prevederile Hotărârii de Guvern nr. 788 din 07.10.2013 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii, autoritatea asigură aplicarea prevederilor actelor normative din domeniul muncii, securității și sănătății în muncă și migrației de muncă.

1. În scopul atingerii obiectivelor, Inspectoratul de Stat al Muncii a utilizat următoarele instrumente: resursele financiare alocate pentru activitățile de control, pentru activități de analiză și planificare, pentru creșterea gradului de conștientizare, consiliere și alte activități de promovare a conformării cerințelor legale; informații privind controalele planificate, controalele inopinate; acordarea suportului consultativ persoanelor fizice și juridice care practică activitate de întreprinzător; activitățile de comunicare plasate pe pagina web oficială.

2. În vederea aplicării corecte și unitare a prevederilor legislației în domeniul de competență al Inspectoratului de Stat al Muncii, la solicitare, s-a acordat consultanță în mod gratuit angajatorilor și salariaților în formă scrisă, prin intermediul liniei telefonice, prin intermediul poștei electronice. În cadrul fiecărui control, inspectorii de muncă au exercitat activ rolul de consultare pentru evitarea încălcărilor prevederilor legislației muncii, securității și sănătății în muncă. La exercitarea funcției de consultare, au fost evidențiate următoarele probleme de actualitate:

- importanța încheierii contractelor de muncă în conformitate cu prevederile legale și transformarea muncii nedeclarate în muncă declarată;
- corectitudinea încheierii contractelor individuale de muncă cu persoanele care au atins vârsta de pensionare;
- acordarea concediilor suplimentare;
- calcularea salariului mediu;
- particularitățile muncii prin cumul;
- reorganizarea întreprinderii prin separarea activelor, fără concedieri de personal;
- corectitudinea stabilirii, calculării și a plății indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă;
- dreptul de a beneficia de concediu anual de odihnă plătit pentru perioada lipsei forțate de la locul de muncă după restabilirea în urma unui litigiu;
- stabilirea duratei concediului anual plătit mai mare decât 28 de zile;
- acordarea garanțiilor pentru salariații cu timp de muncă parțial;
- corectitudinea aplicării formulelor flexibile de muncă;
- termenul general de examinare a petițiilor parvenite de la angajați;

- particularitățile concedierii salariaților din motivul lipsei nemotivate la locul de muncă;

- temeiurile încetării contractului individual de muncă;
- procedura concedierii salariaților în legătură cu lichidarea unității;
- modul de calculare și achitare a indemnizației de eliberare din serviciu;
- compensarea concediilor de odihnă anuale nefolosite la încetarea contractului individual de muncă;

- aplicarea Legii nr.22/2018, inclusiv modul de completare a registrului de evidență a zilierilor, modul de raportare a zilierilor;

- obligațiile salariaților în cazul desfăcerii contractului individual de muncă;
- evaluarea riscurilor profesionale;
- elaborarea planului anual de protecție și prevenire;
- asigurarea instruirii corecte în domeniul securității și sănătății în muncă (introdactiv-generală, la locul de muncă, periodică).

La acordarea suportului consultativ în raport cu problemele invocate de către angajatori în domeniul de competență al Inspectoratului de Stat al Muncii au fost aplicate următoarele acte normative: Codul Muncii al Republicii Moldova nr.154 din 28.03.2003, Hotărârea Guvernului nr. 426 din 26.04.2004 privind aprobarea modului de calculare a salariului mediu, Legea nr. 289 din 22.07.2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, Legea nr.186 din 10.07.2008 securității și sănătății în muncă, Hotărârea nr.95 din 05.02.2009 pentru aprobarea unor acte normative privind implementarea Legii securității și sănătății în muncă nr.186-XVI din 10.07.2008.

3. În perioada anului 2023 de către inspectorii de muncă cu atribuții de control în domeniul muncii, securității și sănătății în muncă și migrației de muncă, au fost efectuate 968 controale la întreprinzători, totalizând un număr de 31.938 salariați dintre care 15.268 femei, 124 minori și 177 persoane cu dizabilități:

- 382 controale efectuate conform planului anual al controalelor planificate (planul anual 2023 a fost publicat și pus în aplicare cu întârziere de la 01.07.2023);
- 586 controale inopinate, în temeiul art.19 din Legea nr.131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.

Pentru acțiunile de verificare a respectării de către persoanele supuse controlului a prevederilor legislației ce țin de domeniul de competență al Inspectoratului de Stat al Muncii au fost utilizate în total 1.762 zile.

4. În anul 2023 controalele planificate și inopinate au fost efectuate în următoarele domenii de activitate a unităților:

- agricultură, silvicultură și pescuit - 199 controale efectuate;
- industria extractivă - 8 controale efectuate;

- industria prelucrătoare - 114 controale efectuate;
- producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat - 13 controale efectuate;
- distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare - 18 controale efectuate;
- construcții - 3 controale efectuate;
- comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor - 128 controale efectuate;
- transport și depozitare - 132 controale efectuate;
- activități de cazare și alimentație publică - 33 controale efectuate;
- informații și comunicații - 18 controale efectuate;
- activități financiare și asigurări - 5 controale efectuate;
- tranzacții imobiliare - 1 control efectuat;
- activități profesionale, științifice și tehnice - 3 controale efectuate;
- activități de servicii administrative și activități de servicii suport - 13 controale efectuate;
- învățământ - 8 controale efectuate;
- sănătate și asistență socială - 5 controale efectuate;
- arta, activități de recreere și de agrement - 4 controale efectuate;
- alte activități de servicii - 162 controale efectuate;
- activități ale gospodăriilor casnice de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu - 1 control efectuat.

Cauzele nerespectării sau, după caz, a realizării necorespunzătoare a cerințelor prevăzute de legi și alte acte normative pentru agenții economici:

- necunoașterea legislației muncii, securității și sănătății în muncă;
- ignorarea cerințelor/prevederilor cadrului normativ;
- lipsa specialiștilor calificați;
- insuficiența instruirilor personalului sau, după caz, a agenților economici;
- neinformarea angajatorilor cu ultimele modificări ale legislației muncii, securității și sănătății în muncă;
- lipsa documentelor standard pentru ramurile activității economice elaborate de către instituții specializate în domeniu;
- insuficiența mijloacelor financiare privind achitarea salariului și altor plăți;
- lipsa sistemelor de informare, diseminarea și automatizarea datelor.

Drept măsuri preventive pentru încălcările constatate ca urmare a controalelor efectuate, au fost înaintate prescripții privind înlăturarea încălcărilor consemnate în

procesele-verbale de control, de asemenea au fost întocmite planuri de remediere, în temeiul art. 46¹ din Codul contravențional al Republicii Moldova. Au fost înaintate instanței de judecată 67 procese-verbale de constatare a contravenției și au fost emise 17 hotărâri judecătorești privind aplicarea sancțiunilor contravenționale (care includ și acțiuni înaintate în anii anteriori).

5. Pe parcursul anului 2023 de către Inspectoratul de Stat al Muncii au fost cercetate 19 accidente mortale, 16 grave și 5 cu incapacitate temporară de muncă.

Cauzele unui accident de muncă, în general, pot fi multiple. Putem face referința pe baza statisticilor doar asupra unor factori de risc. Majoritatea accidentelor de muncă au ca și factor declanșator acțiuni datorate executantului, iar din punct de vedere al clasificării, de regulă sunt factori de natură fizică.

Pentru producerea unui accident de munca este nevoie de interacțiunea a cel puțin două elemente a sistemului de muncă.

1. Cele mai frecvente cauze dependente de executant sunt:

În agricultură – membre superioare strivite sau amputate în utilizarea necorespunzătoare a utilajelor de balotat;

În industrie – operații de întreținere, curățare a strungului fără oprirea acestuia cu consecințe devastatoare;

În construcții – neevaluarea factorilor de risc, nerespectarea fișelor tehnologice;

În activități de depozitare/manipulare mărfuri – nerespectarea instrucțiunilor de deplasare a utilajului în ce privește deplasarea încărcăturii pe vertical;

Cauzele producerii evenimentelor care au la baza efectuarea necorespunzătoare a operațiilor de muncă pot fi:

- lipsa procedurilor de lucru;
- necunoașterea procedurilor de lucru;
- imposibilitatea lucrătorilor de a aplica procedurile de lucru;
- lipsa monitorizării sau a coordonării aplicării procedurilor de lucru;
- înaintarea sarcinilor neluând în considerare capacitățile fizice sau intelectuale ale lucrătorului.

2. O altă cauză preponderentă este căderea de la înălțime sau de la același nivel (alunecări, împiedicări, căderi) manifestate prin:

Cauze frecvente ale căderilor de la înălțime în construcții :

- neutilizarea schelelor la construcția clădirilor;
- neluarea măsurilor de protecție colectivă;
- neutilizarea echipamentului individual de protecție privind lucrul la înălțime;

• lipsa controalelor medicale în ce privește lucrul la înălțime, lipsa experienței profesionale;

- lipsa instruirii și a monitorizării respectării regulilor de SSM;
- concesiile angajatorilor pe fondul lipsei de forță de muncă;

Cauze frecvente ale căderilor de la înălțime în alte sectoare de activitate:

- curățarea ferestrelor ale clădirilor de către persoane care nu au pregătirea necesară;
- lipsa conștientizării consecințelor unei posibile căderi;
- executarea sporadică a unor lucrări la înălțime fără instruire și/sau echipament individual de protecție;

Cauze frecvente ale căderilor la coborârea treptelor:

- utilizarea telefonului mobil concomitent cu deplasarea;
- utilizarea de încălțăminte ce presupune o atenție sporită la deplasare (pantofi cu toc);
- obstrucționarea câmpului vizual la manipularea unor obiecte în timpul deplasării;
- lipsa avertizării asupra suprafețelor alunecoase;
- ignorarea utilizării balustradelor.

În concluzie, Inspectoratul de Stat al Muncii subliniază faptul că cele mai importante cauze ale producerii accidentelor de muncă grave și mortale sunt:

- executarea sarcinilor de muncă de lucrători aflați în stare de ebrietate;
- nerespectarea de către executant a instrucțiunilor de securitate și sănătate în muncă;
- organizarea insuficientă a proceselor de muncă;
- neacordarea/neutilizarea echipamentelor individuale de protecție;
- lipsa sistemelor de protecție în parte ce ține de echipamentele de muncă și părțile mobile ale acestora;
- neevaluarea factorilor de risc.

6. Urmare a acțiunilor de inspecție au fost întocmite procese-verbale de control, în care au fost constatate 6.346 încălcări, din care 3.231 în domeniul raporturilor de muncă, 3.115 în domeniul securității și sănătății în muncă. Din numărul total de 968 procese-verbale de control întocmite în 687 au fost constatate încălcări și a fost inclusă prescripție privind înlăturarea lor.

7. La solicitare, Inspectoratul de Stat al Muncii a prezentat propuneri asupra proiectului de modificare a Metodologiei de stabilire a obiectivelor și indicatorilor de performanță a organelor de control asupra activității de întreprinzător, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 355/2020. În scopul realizării acțiunilor din Planul de acțiuni cu privire la reforma sistemului de control de stat asupra activității de întreprinzător, aprobat prin Dispoziția nr.108 din 25.07.2023 cu privire la reforma sistemului de control asupra activității de întreprinzător, Inspectoratul de Stat al Muncii a fost desemnat ca reprezentant în grupul tematic de lucru nr.6 – Protecția și securitatea muncii. Pentru conformarea activităților de inspecție la prevederile Legii nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, Inspectoratul de Stat al Muncii a elaborat lista de verificare pentru controlul de stat în domeniul muncii nedeclarate, achitării salariilor și plăților fără a fi reflectate în evidența contabilă și respectării regulilor privind evidența muncii zilierilor, aprobată prin Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr.153 din 27.10.2023 cu privire la modificarea Ordinului Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr.98 din 21.11.2022.

8. Inspectoratul de Stat al Muncii, în activitatea sa, în mod prioritar, urmărește respectarea prevederilor legale ce țin de inițierea controlului inopinat și verifică sistematic legalitatea, oportunitatea și motivarea acțiunilor de control. Verificarea are loc permanent din momentul întocmirii notei de motivare, analiza criteriilor de risc, emiterea delegației de control până la inițierea controlului propriu zis.

Urmare a verificărilor sistematice, a legalității inițierii controlului inopinat au fost constatate abateri și discutate cu inspectorii de muncă în vederea identificării cauzelor care le-au produs și luării măsurilor de prevenire a acestora pentru viitor. În anul 2023 nu au fost aplicate sancțiuni disciplinare. Totodată, inspectorii abilitați cu funcții de control sunt conștientizați permanent despre necesitatea respectării normelor de drept în vigoare și a procedurilor prescrise la efectuarea controlului de stat asupra activității de întreprinzător.

9. În urma evaluării performanțelor profesionale a funcționarilor publici abilitați cu funcții de control au obținut calificativul pentru semestrul I foarte bine -13 și bine - 34, pentru semestrul II calificativul de foarte bine -17 și bine - 31.

Cauza devierii în raport cu valoarea planificată și realizată a indicatorilor de performanță a fost procesul de reorganizare a Inspectoratului de Stat al Muncii, care a presupus diminuarea unităților de personal, schimbarea structurii subdiviziunilor și a atribuțiilor acestora.

Director

Cătălin Țacu